

Pravice bolnikov med ceno in kakovostjo

Sistemska sprememba ZZZS uvaja nov seznam medicinskih pripomočkov, v združenju proizvajalcev in distributerjev pozivajo k zaustavitvi postopkov

Zdravstvena blagajna je pred večjo sistemsko spremembo. Te dni tečejo postopki za uvedbo novega načina nabave medicinskih pripomočkov za zavarovance. Gre za obsežen zalogaj: kar 293.000 ljudi je lani prejelo vsaj en medicinski pripomoček, vsi skupaj pa na milijone plenit, trakov za določanje sladkorja v krvi, vrečk za blato in urin, protez, vozičkov, bergel in drugega v skupni vrednosti 75 milijonov evrov. Na ZZZS napovedujejo, da bodo medicinski pripomočki po novem bolj kakovostni, v združenju proizvajalcev in distributerjev pa pozivajo k zaustavitvi postopkov, da se ne bi poslabšala oskrba. In bolniki?

MILENA ZUPANIČ

Medicinski pripomoček je zdravstvena pravica, do katere so upravičeni bolniki po presoji zdravnika. Nekatere pripomočke predpisujejo izbrani osebni zdravniki, druge – zahtevnejše in dražje – pa imenovani zdravniki na ZZZS ali zdravniška komisija na naročilnico. Z naročilnico bolniki ali njihovi svojci v lekarni ali specializirani trgovini predpisani medicinski pripomoček v večini brezplačno prevzamejo. Če se odločijo za dražjega, kot je zdaj določen s cenovnim standardom ZZZS, ga doplačajo.

»V sedanjem sistemu je predpisan cenovni standard, standard kakovosti medicinskih pripomočkov pa ne, in to želimo spremeniti. ZZZS želi zagotoviti kakovost pripomočkov, ki jih kupuje za zavarovance,« je cilj spreminjanja sistema navedel Drago Perkič, vodja oddelka za medicinske pripomočke na ZZZS. Vsekakor gre tudi za velik posel, vreden okoli 100 milijonov evrov, za katerega se poteguje več kot 400 proizvajalcev in dobaviteljev.

Pripomočki za 300.000 ljudi

Lani je bilo izdanih več kot 529.000 enkratnih in 57.000 obnovljivih naročilnic. Številke o izdanih pripomočkih so nepredstavljive: več kot 24 milijonov plenit za inkontinentne, okoli 33 milijonov pleničnih predlog, 28 milijonov diagnostičnih trakov za aparate za določanje glukoze v krvi, 35.000 invalidskih vozičkov, 17.000 slu-

šnih aparatov, 1255 protez za ude in estetiko in tako naprej. Vsi ti pripomočki so razdeljeni v 450 vrst, te pa v 19 skupin glede na to, katerim bolnikom so namenjeni. Brez dobrega sistema bi torej skoraj 300.000 ljudi ostalo brez nujno potrebnih pripomočkov za nadaljnje življenje.

ZZZS nameni za medicinske pripomočke vsako leto nekaj več denarja: lani 75 milijonov evrov, prihodnje leto načrtuje zanje porabo dobrih 100 milijonov evrov. Stroški naraščajo zaradi staranja prebivalstva – starejši in bolj bolni potrebujejo več medicinskih pripomočkov –, nekaj pa tudi zaradi napredka medicine in s tem nujno povezanega širjenja pravic do pripomočkov. Junija je začela veljati razširitev pravic do novih pripomočkov pri kolostomi, ileostomi in urostomi ter pri sladkorni bolezni. Za prihodnje leto načrtujejo še širitev pri inkontinenci, pri težavah z odvajanjem seča, pri sladkorni bolezni, za dihanje, za gibanje, stojo in sedenje ter za slepe, slabovidne in gluhoslepe.

Vedno je tako, da si bolni želijo več pravic, saj je na trgu vse polno novih, izboljšanih pripomočkov. Osnovne potrebe, ki jih imajo, so pokrite z denarjem ZZZS, kronični bolnik pa mora poleg tega vendarle še marsikaj za svojo nego plačevati ali vsaj doplačevati tudi iz lastnega žepa. »Stome dobimo na naročilnico, sredstva za nego, kot sta puder in pasta, pa je treba plačati. Zaradi cenovnega standarda, ki ga ima ZZZS za stomo, v našo državo ne pridejo vse novitete. A če nekomu zares ne ustrezajo artikli, ki so na voljo na našem trgu, jih naroči iz tujine in mu ZZZS denar vrne,« je povedal Zoran Terglav, predsednik invalidskega društva oseb s stomo Ilco Ljubljana.

Zdaj brez nadzora kakovosti

V preteklosti je bilo kar nekaj pripomb, tudi medijskih afer zaradi (ne)kakovosti pripomočkov. Najbolj se spomnimo slabe kakovosti plenit za inkontinentne, prav tako je bila težava z glukometri, ki niso izmerili pravih vrednosti sladkorja. Postopek nabave je bil do zdaj tak, da je ZZZS določil, kolikšna je lahko najvišja cena za določeni artikel, torej cenovni standard, lekarne in specializirane trgovine

ne pa so artikle nabavile. »ZZZS na kakovost in ceno nima vpliva. Na primer, določeni glukometer dobite v Murski Soboti v okviru cenovnega standarda, v Ljubljani pa je treba za isto vrsto glukometra doplačati. Kdor želi boljšega, ga doplača,« je pojasnil Perkič. In po novem?

Po Perkičevih besedah ZZZS že več let poskuša spremeniti način zagotavljanja medicinskih pripomočkov za zavarovance, a do letošnjega januarja postopek nikakor ni stekel. Takrat pa je skupščina ZZZS vendarle sprejela pravilnik o seznamu in izhodiščih za vrednosti medicinskih pripomočkov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja – na kratko pravilnik o medicinskih pripomočkih, ki je začel veljati februarja. Ta naj bi omogočil podobno regulacijo medicinskih pripomočkov kot pri reguliranih zdravilih, kjer dobavitelji vsaj deloma med seboj konkurirajo.

Za vsako zdravilo v postopku pridobitve dovoljenja za promet Javna agencija RS za zdravila in medicinske pripomočke (JAZMP) preveri, ali so zanj dokazane kakovost, varnost in učinkovitost in ali je razmerje med tveganjem in koristjo pozitivno, pojasnijo na ZZZS. Slovenija ima nacionalni register zdravil, nima pa registra medicinskih pripomočkov, razen za manj kot pet odstotkov vseh pripomočkov, katerih proizvajalci imajo sedež v Sloveniji, pa še za te – tako na ZZZS – nihče ne preverja kakovosti, varnosti in učinkovitosti. Z novim postopkom nabave medicinskih postopkov želi ZZZS vzpostaviti seznam medicinskih pripomočkov. »Naši cilji so povečati dostopnost medicinskih pripomočkov za zavarovance, obvladovati odhodke za medicinske pripomočke ob znanih standardih kakovosti in doseči aktiven vpliv ZZZS na cene proizvajalcev,« je dejal Perkič, pri čemer se ZZZS opira na 64. člen zakona o zdravstvenem varstvu in zavarovanju. Kako bo to doseženo?

ZZZS: več pripomočkov brez doplačil

»Skupaj s predstavniki zavarovanih oseb, stroke in proizvajalcev smo določili standarde kakovosti za prve tri skupine pripomočkov. Ko bodo proizvajalci ali njihovi

zastopniki prijavili svoje artikule, bomo ugotovili, kateri ustrezajo standardom, nato bomo določili še cenovne standarde in se začeli pogajati o cenah. Ko bo postopek končan, bo na seznamu na primer deset glukometrov, lekarne in specializirane trgovine pa bodo morale zagotavljati vsaj polovico artiklov s seznama, torej v tem hipotetičnem primeru pet glukometrov. Dostopnost kakovostnih glukometrov se bo tako povečala. Bolnik ga bo prevzel brez doplačila. Če bo hotel neki enajsti glukometer, ki ga ne bo na seznamu, pa ga bo plačal v celoti sam,« je pojasnil Perkič. Dodal je še, da bodo nekateri cenovni standardi višji kot zdaj, če bo treba.

V trenutku, ko to pišemo, so odprti trije pozivi za seznam pripomočkov: za zdravljenje sladkorne bolezni, za pripomočke pri inkontinenci in za bolnike s stomo. To so skupine pripomočkov, za katere so stroški največji in tudi najhitreje naraščajo, saj narašča tudi število bolnikov. Skupni letni izdatek za te tri skupine pripomočkov je bil lani blizu 43 milijonov evrov.

Velika stiska

Vendar pa se je pred nekaj dnevi oglasilo Združenje proizvajalcev in distributerjev medicinskih pripomočkov SLO-MED, ki deluje pri **Gospodarski zbornici Slovenije**, in zahtevalo takojšnjo zaustavitev aktivnosti priprave seznama medicinskih pripomočkov. Vzrok? Epidemija covid-19, je povedala predsednica združenja Mojca Šimnic Šolinc. Združenje ima 45 članov – podjetij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo ali zastopstvom proizvajalcev medicinskih pripomočkov.

»V združenju ugotavljamo in opozarjamo, da se razmere v poslovanju slovenskega gospodarstva zaradi vpliva koronavirusa znova vse bolj zaostrujejo. Epidemija je v polnem zamahu. Smo v obdobju, ko so vse sile naših članov še vedno usmerjene v aktivno zagotavljanje nemotene oskrbe zavarovancev in ohranjanje zdravja naših zaposlenih,« je zapisala Šimnic Šolinc v javnem pozivu. V pogovoru za *Delo* je predsednica združenja proizvajalcev pojasnila, da jih pravilnik o medicinskih pripomočkih spravlja v veliko stisko, saj zahteva precej dela, ki ga bodo večja podjetja zmogla, manjša pa ne. »Zaradi desetkosti zaposlenih v času covid-19 manjša podjetja težko zagotovijo ustrezen kader, časa za vnos artiklov v portal pa je le 45 dni. To bo pripeljalo do neenakopravnega položaja in diskriminacije nekate-

rih podjetij,« je povedala in še, da je v teh negotovih razmerah težko dve leti zagotavljati dobavo in cene artiklov, k čemur naj bi se zavezali s seznamom.

»Vsa zaščitna sredstva proti koronavirusu so iz viskoze in polipropilena, enako kot plenice. Kaj, če surovine ne bo? Nihče sploh ne ve, ali bo zmožol dobavljati dve leti, prav tako ne more zagotoviti cene za dve leti. Če ne bomo zagotovili dogovorjenih artiklov, bomo v prekršku,« je sogovornica naštevala ovire v času epidemije. Napovedala je: »Ali sploh ne bomo oddali artiklov na seznam ali pa bomo vpisali nekaj, za kar ne bomo mogli jamčiti, da bomo lahko dobavili. Ali bo imel takrat ZZS posluš za nas?«

Časi covida-19 in denar

Šimnic Šolinc je poudarila, da se ne mudi tako zelo: »Če se ZZS ukvarja s tem seznamom že osem let, lahko še malo počaka.« Meni tudi, da bo nova ureditev za bolnike slabša kot sedanja: »Zdaj lahko pacient doplača, če se odloči za izdelek, ki je v višjem cenovnem standardu. Po novem tega ne bo mogel. Vsem ne ustreza ista stoma. Vseh stom ne bo na novem seznamu. Po starem je bolnik lahko izbral katerokoli in jo doplačal. Po novem to ne bo mogoče. Stomo, ki je ni na seznamu, bo moral kupiti v celoti. Koga ZZS slepi? ZZS hoče samo privarčevati. Pesek v oči so njihove trditve, da bodo artikli za vse paciente bolj kakovostni,« je dejala predsednica združenja proizvajalcev in distributerjev medicinskih pripomočkov. Po njenih besedah se je zdaj nesmiselno ukvarjati s seznamom pripomočkov, saj tega pripravlja tudi evropska komisija za vsa Evropo.

Drago Perkič z ZZS je odgovoril, da so imeli proizvajalci in njihovi zastopniki pol leta časa za pripravo artiklov, saj je bilo marca dogovorjeno, da se bo postopek nadaljeval oktobra. Zaradi njihovega apela, da je premalo časa, so 45-dnevni rok podaljšali za dva tedna. »Z epidemijo se je treba naučiti živeti. Argumenti združenja nas niso prepričali. Evropski register se pripravlja že od deset do 15 let in se ukvarja s pripomočki, ki se vgradijo v telo, ne s pripomočki, ki jih bomo uvrstili na sezname v Sloveniji. Nad pripomočki, ki se uporabljajo v Sloveniji, zdaj ni nadzora kakovosti. Naj povem še, da so s pravilnikom tudi točno določene marže: celotna veriga od proizvajalcev do dobaviteljev si bo lahko 'razdelila' 15 odstotkov osnovne cene artikla. Menimo, da je to glavni vzrok, da

se že vsa leta zavira ureditev področja,« je dejal Perkič.

Mojca Šimnic Šolinc je trditev zavrnila: »O teh 15 odstotkih morate vprašati trgovce. Opozarjamo, da ni pravi čas za uveljavitev seznama. O ustreznosti pravilnika smo že veliko govorili in še vedno smo mnenja, da je neustaven, ker ne zagotavlja enakosti bolnikov pred zakonom.«

Invalidi za plačilo ali doplačilo

Najprej – že včeraj – se je iztekla možnost prijav za pripomočke za bolnike s stomo. Kaj pričakujejo od novega seznama, ki bo po napovedih ZZS dokončan in uveljavljen v praksi do poletja 2021, uporabniki?

»Stomo imamo 24 ur na dan. Zelo je pomembno, da zares vedno za vsakemu uporabniku posebej. Vsakdo ima drugačno kožo in zato se ne prilega vsakomur enak pripomoček. Če vrečka ni ustrezna, nastanejo vnetja, stanje in počutje se poslabšata. Želimo si samo to, da bi kljub stomi lahko normalno živeli. Če preberemo pravilnik, imamo upanje, da bo bolje, kot je zdaj. Sodelovali smo pri postavljanju standardov kakovosti, a ne vemo, kaj bo s cenovnim standardom. V svetu je ogromno novitet pri stomi, a v Slovenijo ne pridejo zaradi nizkega cenovnega standarda. Trenutno je na slovenskem trgu šest proizvajalcev. Želimo si, da teh šest ostane oziroma da jih bo še več,« je povedal Zoran Teržglav.

Vsaka sprememba prinaša določeno negotovost, pri bolnikih, katerih življenja so odvisna od pripomočkov, še toliko bolj. V društvu in slovenskem združenju stomistov se bojijo, da bi se ZZS v želji po varčevanju odločil za kakšnega cenenejšega proizvajalca, na primer iz Kitajske, ki bo sicer ustrezal standardom, a bo imel nekakovostne materiale. »Ni treba, da je vrečka za urin ali blato zlata, biti pa mora zanesljiva. Kdo bo preizkusil nove stome na trgu? Samo uporabniki jih lahko preizkusimo. Cena nikakor ne bi smela biti pomembnejša od kakovosti. Upamo, da bo z novimi sezname pripomočkov bolje, vemo pa ne. Nikakor pa se ne strinjamo s tem, da bo moral artikel, ki ga ne bo na seznamu, bolnik v celoti plačati iz svojega žepa ali kakorkoli doplačevati. To je nesprejemljivo. Mnogi uporabniki stome smo invalidsko upokojeni. Pri pokojnini 350 evrov si takih stroškov ne moremo privoščiti,« je dejal Zoran Teržglav v imenu več kot 3500 invalidov s stomo v Sloveniji.

Nikakor se ne

strinjamo s tem, da bo moral artikel, ki ga ne bo na seznamu, bolnik v celoti plačati iz svojega žepa ali kakorkoli doplačevati. To je nesprejemljivo.

ZORAN TERGLAV

Koga ZZZS slepi? ZZZS hoče samo

privarčevati. Pesek v oči so njihove trditve, da bodo artikli za vse paciente bolj kakovostni.

MOJCA ŠIMNIC ŠOLINC

Naši cilji so povečati dostopnost medicinskih pripomočkov

za zavarovance, obvladovati odhodke za medicinske pripomočke ob znanih standardih kakovosti in doseči aktiven vpliv ZZZS na cene proizvajalcev.

DRAGO PERKIČ

